

YEREL BASINDA EKONOMİ HABERLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME: YEŞİL AMASYA ÖRNEĞİ*

Nazan KAHRAMAN¹

Atıf/©: Kahraman, N. (2019). Yerel basında ekonomi haberleri üzerine bir inceleme: Yeşil Amasya örneği. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 539-557. doi: 10.17218/hititsosbil.628207

Özet: Bu çalışma medyanın siyasal iktidarla ilişkisini yazılı basındaki ekonomi haberleri üzerinden irdelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın konusu, Cumhuriyetin kuruluşunu takip eden ve ekonomide yoğun devletçilik politikalarının uygulandığı 1930'larda basında ekonomi haberlerinin yer alma biçimidir. Bunun için iktidara yakın bir yerel gazete olan Yeşil Amasya seçilmiştir. Araştırmada eleştirel söylem çözümlemesi yöntemi ile ekonomi haberleri incelenmiştir. Çalışma, Yeşil Amasya'nın 1934-1940 arasındaki sayılarını kapsamaktadır. Bu kapsamda söz konusu zaman aralığında yayınlanan ve ekonomi ile ilgili olan 43 haber incelenmiştir. Çalışmanın en önemli sonucu, Yeşil Amasya'nın iktidarın ekonomi politikalarını desteklediği ve bu politikaların halka benimsetilmesi konusunda önemli bir rol üstlendiğidir. Bir diğer önemli sonuç, haberlerde genellikle ardalan ve bağlam bilgisine yer verilmemiş olması ve böylece sınırları haberde sunulan bilgilerle ve referanslarla çizilen bir çerçeve okuyucuya sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Amasya, söylem çözümlemesi, yazılı basın, Amasya, ekonomi haberleri

A Review on Economic News in The Local Press: The Green Amasya Case

Citation/©: Kahraman, N. (2019). A review on economic news in the local press: the Green Amasya case. *Hitit University Journal of Social Sciences Institute*, 12(2), 539-557. doi: 10.17218/hititsosbil.628207

Abstract: The subject of the study is the way in which the economic news appeared in the press in the 1930s, following the establishment of the Republic and applying the intensive statist policies in the economy. For this, Yeşil Amasya, a local newspaper close to power, was elected. In this study economic news were analyzed with critical discourse analysis method. This study covers the volumes of Yeşil Amasya between 1934-1940. In this context, 43 economy newsposts were examined within this period. The most important result of this study is that, Yeşil Amasya was supporting economic policies of government and held an important role for public in adapting these policies. One another major result is that background and contextual information was lacking in those news. Therefore the information framework, which was presented to the reader, was quite limited to the references and knowledge provided by the news.

Keywords: Yeşil Amasya, Discourse Analysis, Printed Press, Amasya, Economy news.

1. GİRİŞ

Bu çalışmanın konusunu, Tek Parti iktidarı döneminde Amasya'da yayınlanan Yeşil Amasya gazetesinde yer alan ekonomi haberleri oluşturmaktadır. Araştırmada incelenen tarihsel süreç, devlet eliyle kalkınma modelinin uygulandığı, ilk sanayileşme süreci olarak da adlandırılan (Boratav 1992, ss. 291-304) 1930-1940 arası dönemdir. Dünyanın yaşadığı en büyük ekonomik krizlerden birisi olan 1929 Ekonomik Bunalımı, Türkiye'nin de ekonomide yeni yönelimler benimsemesine neden olmuş, krizin hemen ertesinde özel sermaye birikiminin son derece sınırlı

Makale Geliş Tarihi: 2.10.2019

Makale Kabul Tarihi: 14.12.2019

* Bu makale 14-17 Şubat 2019 tarihleri arasında Amasya'da düzenlenen Uluslararası Ekonomi Toplum ve Kültür Sempozyumu adlı etkinlikte sözlü bildiri olarak sunulmuş ve özeti Sempozyum bildiri özet kitabında yer basılmıştır. "Yerel basında ekonomi haberleri üzerine bir inceleme: Yeşil Amasya örneği (1930-1940)" başlıklı hali bildirinin tamamlanmış halidir.

¹Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi, naz.kahraman@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-1001-2243>

olmasının da etkisiyle katı bir devletçilik anlayışı ile devlet eliyle kalkınma modeli benimsenmiştir. Ayrıca bu dönem, Milli Mücadelenin yürütücüsü ve ardından Türkiye'nin ilk cumhurbaşkanı olan Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümüne kadar ülkeyi yönettiği ve Türkiye siyasal hayatında Tek Parti dönemi olarak adlandırılan tarihsel sürecin de ilk aşaması olan Atatürk döneminde ait yıllara denk düşmektedir.

Türkiye'de liranın sürekli değer kaybı, ihraç malları fiyatlarında önemli düşüş ve ihracatta yaşanan sorunlar olarak beliren 1929 Ekonomik Bunalımı (Koçak, 1992, s. 109) ile mücadele etmek adına devletin yaptığı en önemli uygulamalardan birisi, Türk parasının kıymetinin düşmesini engellemek amacıyla Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'nin kurulması (Tekeli ve İlkin, 1977, s.92) ve vatandaşın tasarrufa yönlendirilmesidir. Cemiyetin ana amaçları: Halkı israfla mücadeleye, hesaplı, tutumlu yaşamaya ve tasarrufa alıştırmak; Yerli malları tanıtmak, sevdirmek ve kullanırmak; Yerli malların miktarını çoğaltmaya, cinslerini metanet zarafet, nefaset ve sair evsafi itibariyle yabancı mümasil mallar dercesine getirmeye ve fiyatlarını ucuzlatmaya çalışmak; Yerli malların sürümünü artırmaktır (Tekeli ve İlkin, 1977, s.93)

Aralık 1929'da kurulan ve daha sonra Ulusal Ulusal Ekonomi ve Artırma Kurumu adını alan Cemiyet tüm ülke çapında örgütlenirken, aynı zamanda ekonominin kendi kendine yetmesinin sağlamak için ithalatı sınırlandırarak dış ticaretin açığını engellemektir (Kepenek ve Yentürk, 2001, s. 67). Bu süreçte devletin aldığı ekonomik tedbirlerin halk nezdinde kabul edilebilir ve uygulanabilir olabilmesi için basın bir araç olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bu yargı araştırmanın odaklandığı tarihsel sürece kadar Türkiye'de özellikle Türkçe gazeteler özelinde basının gelişimine bakıldığında oldukça yerinde bir tespit gibi görünmektedir. Çünkü ilk (Türkçe) gazete Takvim-i Vekayi, devlet eliyle ve icraatları halka duyurmak amacıyla kurulmuş (Yalman, 2018, s.20), bunu izleyen ilk Türkçe gazeteler de devlet desteği ile yurt dışında eğitim alan bir grup aydın ve devlet memuru olan gazeteciler tarafından yayın hayatına geçirilmiştir (Koloğlu, 2015, s.26). Milli Mücadele sürecinde ve ardından da Cumhuriyetin kuruluş aşamasında halkın desteğini alma konusunda oldukça fazla katkı sağlayan (Anadolu) basın, devamlı olarak iktidarın gözetiminde olmuştur

Bu çalışmada bir yerel gazete seçilmiştir. Bunun nedeni, bireylerin coğrafi ya da kültürel olarak kendilerini ait hissettikleri yere ilişkin bilgi ve haber sunan yerel basının (Alankuş, 2005, s.17), egemen söylemin (yeniden) üretilmesinde ulusal basının uzağına düşmediği varsayımında hareket edilmiş olmasıdır. Bireylerin ve toplumun refahının temel unsuru olan ekonomi üzerinde, siyasal iktidarın politika ve uygulamalarının yerele nasıl aktarıldığı önemlidir. Çalışmamız açısından çok daha önemlisi, bu aktarım sürecinde, bireylerin temel bilgi kaynaklarından birisi olan (yerel)basının rolüdür. Bu bağlamda yerel basının bu süreçteki rolünü anlamak için medya (haber) metinlerinin analizi yapılmıştır. Haber metinlerinin çözümlenmesinde, Teun A. Van Dijk'ın söylem çözümlemesi modeli kullanılmıştır. Çalışma, ekonomi haber metinlerinin çözümlenmesi ve söz konusu dönemde Türkiye'nin en önemli gündem maddelerinden birisi olan ekonominin, iktidarın ekonomi politikalarının ve bunların yereldeki yansımalarının ve dolayısıyla yerel medyada yer alma biçiminin ortaya konulması bakımından önemlidir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Medya bireylere olaylar ve olgular hakkında yazılı, görsel ve işitsel araçlar üzerinden haber sunar. Bireylerin dışsal gerçekliği anlamlandırmasının referansları olan bu haberler, olay ve olguların kendisi değil, belli bir süreç içinde belli kriterlere göre seçilen ve sunulan (İnal, 1997, s.137) temsillerdir. Bu haber ve bilginin ne olduğu, yani diğerlerinin değil de neden onun seçildiği ve bunun dinleyici/izleyici/okuyucuya nasıl sunulduğu, yani başka bir formda değil de neden bu

şekilde sunulduğu önemlidir. Bu seçimler ve sunumlar, Haberin gerçekliğin temsili ve gazeteciyi/haberciyi de bu temsilin sözcüsü olarak gören liberal yaklaşım (İnal, 1996, s.16) göre, gazeteci/habercilerin, haber değeri atfedilen bir olay ya da olguyu mesleki kurallar ve doğruluk, nesnellik, tarafsızlık, dengelilik gibi profesyonellik kodları bağlamında yapılmaktadır.

Bu doğrultuda, medyanın demokrasi bağlamında güçlendirilmesi ve dolayısıyla gazetecilere ve medyaya sağlanacak özgürlük ortamı, medyanın gözcü, temsilci ve hatta bilgilendirme rolünü (Curran, 1997, s. 166) yerine getirmesi için yeterlidir. Fakat haber üretim pratiklerini sürecini gazeteci dışındaki siyasi, ekonomik ve kültürel belirleyicilerden soyutlamak ve haberi ve dolayısıyla gazeteciyi profesyonel meslek kodlarına hapsedmek, haberin anlaşılması için yetersiz kalabilir. Çünkü haber ile kendisi bir kurgu olan haberde sunulan gerçeklik arasında bir mesafe vardır (Lippmann 1945, ss. 213-216). Buna ek olarak haber metinlerini bir kurmacaya ya da inşa edici bir pratiğe dönüştüren ya da bu pratiği dışa vuran haberin diline ilişkin bir sorgulamayı baştan yok saymak anlamına gelebilir.

Dolayısıyla habere ve bilginin aktarıldığı ve üretildiği yer olarak haberin diline, toplumsal güç/iktidar ilişkileri bağlamında ele alarak, iktidarın söylemlerinin (yeniden) kurulduğu bir anlatı olarak bakmayı mümkün kılacak ve siyasal, ekonomik ve kültürel yapı içinde medyanın konumuna ilişkin bir sorgulamaya mümkün kılacak bir yaklaşıma ihtiyaç vardır. Bu yaklaşım, haberin söylem olduğunu kabullenmekle mümkündür (İnal, 1996, ss.22-23). Çünkü söylem, toplumda var olan iktidar ilişkilerinin kurulduğu ve sürdüğü bir ortam (İnal, s.102), söylem çözümlemesi ise bu ilişkilerin kurulma süreçlerine ilişkin bir analiz yöntemidir (İnal, s.107). Toplumun tamamına yayılmış ve dil içinde/dil aracılığıyla kurulan bu ilişkileri anlamak için ise dilsel yapıları disiplinlerarası yaklaşımlarla çözümlemek gerekmektedir (Büyükkantarcioglu, 2012, s. 163). Çünkü (eleştirel) söylem çözümlemesi, eşitsizlik ve egemenliğin yeniden üretiminde dilin rolü ve kullanımı üzerinden söylemi ortaya çıkardığında sosyal ve siyasal çözümlemelere önemli ölçüde katkı sağlayabilir (Özer, 2015, s.198). O halde sorulması gereken soru, toplumsal iktidar ilişkilerinin kimler arasında ve nasıl kurulduğu ve çok daha önemlisi hangi bağlam üzerinde kurulduğudur. Burada karşımıza çıkan, söylemin hem kurulduğu ve hem de ifade edildiği bağlam olarak yazınsal metinler ve konuşmadır. (Devran, 2010, s.28).

Bir başka ifadeyle söylemin analizi, söz konusu güç/iktidar ilişkilerinde gücü elinde bulunduran ve dolayısıyla söz söyleme hakkına sahip olanların çıkarlarını teminat altına alan toplumsal iktidarın çözümlenmesidir. İktidar, korku veya diğer söylemsel iletişim biçimleri yoluyla uygulanan ve zihinsel denetimi içeren toplumsal iktidar, çoğunlukla dolaylıdır ve insanların zihinleri aracılığıyla işler (Van Dijk, 1993, s.273).

Dünyayı veya görüntüsünü anlamının ve hakkında konuşmanın bir yolu olarak söylemin (Jorgensen ve Phillips, 2002, s.1) çözümlenmesi, kendi sosyal, politik ve kültürel bağlamlarında metin ve konuşmanın işlevleri ve yapılarını sistematik bir şekilde ortaya konulmasıdır. Söylem çözümlemesinin temel amacı, söylem olarak adlandırılan ve temelde metinsel ve bağlamsal olarak tanımlanabilecek dil kullanımının boyutlarını açık ve sistematik olarak ortaya koyulmasıdır (Van Dijk, 1988, s.24). Metinsel boyutlar, söylemin çeşitli düzeylerdeki yapılarını tanımlarken, bağlamsal boyutlar ise, bu yapısal tanımlamaların bilişsel süreçler, temsiller veya sosyokültürel faktörler gibi özellikleriyle ilgilidir (Van Dijk, 1988, s.25).

Sonuç olarak bu çalışma, medya metinlerinin toplumsal iktidarın kurulmasındaki rolünün çözümlenebilmesi için haberin söylem çözümlemesi yaklaşımı ile analiz edilmesi gerektiği savunusundan hareket etmektedir. Metindeki anlamların ortaya çıkarılması için ise bağlamsal ve metinsel düzeylerde çözümleme yapılmalıdır (Atabek, 2007, ss.160-161). Buradan hareketle,

haberini bir söylem olarak ele alınması gerektiğini düşünen Teun A. Van Dijk'ın (1988) (eleştirel) söylem çözümlemesi yaklaşımı benimsenmiştir.

3. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Literatürde haberlerin medyada yer alma biçimini Van Dijk söylem çözümlemesi yaklaşımı ile ele alan çok sayıda çalışma mevcuttur. Bunlardan biri, Selda Bulut ve Levent Yaylagül 'ün Yargıtay Başkanı Eraslan Özkaya'nın mafya lideri olduğu iddia edilen Alaattin Çakıcı ile bir takım mali ilişkileri olduğu yönündeki iddialara dayanan haberlerin ulusal gazete ve televizyonlarda yer almasına yönelik olarak yaptıkları 2004 tarihli "Türkiye'deki Yazılı Basında Yargıtay ve Mafya İlişkinine Yönelik Haberler" başlıklı çalışmasıdır. Bir başka çalışma, Zihniye Okray'ın 1 Ocak-31 Aralık 2016 tarihleri arasında Türkiye'deki en yüksek tirajlı altı gazetenin 2016 yılı içerisinde yer alan tecavüz haberleri incelediği, "Türk Basınında Kadına Yönelik Tecavüz Haberlerinin Eleştirel Söylem Çözümlemesi Modeliyle İncelenmesi" başlıklı çalışmasıdır. Bir diğer çalışma ise Gökkuşluğu Derneğinin 6 Ağustos 2006 tarihinde Bursa'da düzenlediği yürüyüşün Bursaspor taraftarı bir grup tarafından şiddete varan eylemlere dönüştürülmesi olayının yazılı basındaki sunumuna ilişkin olarak, 7 Ağustos 2006 tarihli Bugün, Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet, Radikal, Sabah, Vatan ve Zaman gazetelerinde konuyla ilgili yayımlanan haberleri inceleyen "Disiplin Toplumunu ve Haber Söylemi: Gökkuşluğu Derneği'nce Yapılması Planlanan Yürüyüşün Engellenmesine İlişkin Haberlerin Çözümlemesi" başlıklı çalışmasıdır. Bir diğer çalışma ise, Gözde Yardım ve Hilal Doğruel tarafından "Barış Gelini" projesi için çeşitli ülkeleri gezen Pippa Bacca'nın 31 Mart 2008 tarihinde Türkiye'de öldürülmesi ve cesedinin bulunmasıyla birlikte Ortadoğu ve Yenişafak Gazetelerinde yayımlanan haberlerin incelendiği "Eleştirel Söylem Çözümlemesi Bağlamında Haber Metinlerinin İncelenmesi: Pippa Bacca Cinayeti Örneği" başlıklı çalışmalarıdır. Ömer Özer ve Erdal Dağtaş'ın Türkiye'de 2001ekonomik krizi nedeniyle TESK önderliğinde Tandoğan Meydanında düzenlenen toplantının basına yansıma biçimini Kanal D, Show TV ve Star TV üzerinden irdeleyen 2003 tarihli "Haber Söylemi: 11 Nisan 2001 Tandoğan Meydanı'ndaki Esnaf Toplanmasının Medyada Sunumu" başlıklı çalışması bir diğer çalışmadır.

Bu çalışmanın burada bir kısmı özetlenen literatürdeki diğer çalışmalardan farkı, öncelikle yerel basını konu almasıdır. Yukarıda belirtilen tüm çalışmalar, ulusal basını (yazılı veya görsel) konu almışlardır. Çalışmanın literatürdeki diğer çalışmalardan bir diğer farkı ele almış olduğu konunun oldukça eski tarihli bir döneme denk düşmesidir. Yani yukarıda belirtilen çalışmalar gibi güncel bir konuyu ele almamış, Türkiye Cumhuriyeti'ni kuruluşunu izleyen tarihsel sürece odaklanmıştır. Çalışmanın literatürdeki diğer birçok çalışmadan bir başka farkı da ekonomi haberlerine odaklanmış olmasıdır. Yukarıda da belirtildiği gibi bu çalışma iktidar ilişkilerini ve dilin anlamlandırma mücadelesini ekonomi haberleri üzerinden okumaya çalışmaktadır.

4. ARAŞTIRMA

Van Dijk söylem çözümlemesinin esas amacını, söylem olarak nitelendirilen ve kısaca metinsel ve bağlamsal olarak isimlendirebilecek başlıca iki boyutu olan dil kullanımının açık ve sistematik tanımlarını üretmek olarak açıklamaktadır. Metinsel boyut söylemin çeşitli düzeylerindeki yapılarının tanımlarıyla, bağlamsal boyut da bu yapısal tanımların bilişsel süreç ve temsiller veya sosyokültürel etmenler gibi çeşitli nitelikleriyle ilgilidir (Van Dijk, 1988, ss.24-25). Söylemin cümle biçimleri, anlamlar ve söz edimleri şeklinde karakterize olan başlıca üç boyutu vardır ve söylem çözümlemesi de bu üç boyutu ve bunların ilişkilerinin irdelenmesidir (Van Dijk, 1988, s.26). Bu irdeleme, hiyerarşik bir şekilde yerel düzey olarak adlandırılan mikro düzeyde ve global düzey olarak adlandırılan makro düzeyde gerçekleşmektedir (Dedeoğlu, 2013, s.46).

Makro analiz düzeyinde, tematik çözümlene ve şematik çözümlene alt başlıkları altında incelenmektedir. Tematik çözümlenende, başlıklar, haber girişleri; şematik çözümlenende, ana olay, olay kaynakları, ardalan ve bağlam bilgisi, olay taraflarının olayları değerdendirilmesi gibi unsurlar ele alınmaktadır. Mikro analiz düzeyinde ise sentaktik çözümlene, bölgesel uyum, sözcük seçimleri ve retorik çözümleneleri yapılmaktadır. Sentaktik çözümlenende, cümle yapılarına, bölgesel uyumda nedensellik ilişkisine ve retorikte ise haberin ikna ediciliğini güçlendirecek öğelere ilişkin inceleme yapılmaktadır (Özer, 2012, ss.137-138).

4.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Bu çalışmanın konusu, Cumhuriyetin kuruluşunu takip eden ve ekonomide yoğun devletçilik politikalarının uygulandığı 1930'larda yerel basında ekonomi haberlerinin yer alma biçimidir. Kendisi de ticari bir işletme olan medya için ekonomi hem bir haber konusu ve hem de medyanın siyasal iktidar ile kurduğu ilişkinin en önemli uğraklarından birisidir. Siyasi ve ekonomik alanda etkin bir rol oynayan medyanın, toplumsal eşitsizliğin derinleşmesi ve yeniden üretilmesi sürecinde egemen ideolojiyi temsil ettiğini göstermesi açısından ekonomi haberleri önemli bir veri sunmaktadır (Şen & Avşar, 2012, s.44). Öte yandan çoğunlukla devletin finansal desteğine ihtiyaç duyan yerel medyanın ekonomi haberlerine ilgisi ve bu haberleri nasıl sunduğu oldukça önemlidir. Çünkü yerel medya, toplumun tamamını ilgilendiren olaylara, bir başka ifadeyle ulusal ve global olana, yerelin bakış açısıyla bakabilmekte ve dolayısıyla da ekonomiye ilişkin konuları yerelin bakış açısıyla tartışabilmektedir. Çalışmanın amacı, Tek Parti dönemi ekonomi politikalarının yerel basında nasıl yer aldığı söylem çözümlenmesi yöntemiyle araştırılmasıdır. Bir başka ifadeyle yerel basının ekonomi haberleri üzerinden toplumsal iktidarın kurulmasındaki rolü ve çok daha önemlisi bunu hangi söylemsel çerçevede, hangi düzeyde ve hangi kavramlarla yaptığı irdelenmeye çalışılmıştır. Bu söylemsel çerçevenin kurulmasında yerel olanın rolü nedir ve ulusal olan ile eklemleme çizgileri nelerdir soruları çalışmada yerel basının seçilmesine neden olmuştur.

4.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmada, medya ve iktidar ilişkisi, Türkiye'de katı devletçilik politikasının uygulandığı 1930-1940 arasında yazılı basında yer alan ekonomi haberleri üzerinden değerlendirilmektedir. Çalışmada yöntem olarak eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılmış ve söz konusu zaman aralığında yerel basında yer alan ekonomi içerikli haberler analiz edilmiştir. Çalışmanın örneklemi Yeşil Amasya gazetesi oluşturmaktadır. Yayın hayatına iki sayfa halinde 1932'de başlayan Yeşil Amasya'nın eldeki nüshalara göre, 5 Temmuz 1934 tarihli 99'uncu sayıdan, 15 Ekim 1934 tarihli 114'üncü sayıya kadar Yeşilirmak Matbaasında; 29 Ekim 1934 tarihli 115'inci sayıdan, 26 Ocak 1937 tarihli 212'nci sayıya kadar Halkevi Matbaasında; Halkevi Matbaasının kapatılması nedeniyle yayınına ara vermek zorunda kaldıktan sonra da 12 Haziran 1937 tarihli 213'üncü sayıdan 13 Ağustos 1938 tarihli 247'nci sayıya kadar Emel Matbaasında ve sebebi bilinmeyen bir nedenle tekrar yayınına ara vermesinin ardından 31 Temmuz 1939 tarihli 253'üncü sayıdan itibaren de tekrar Yeşilirmak Matbaasında basılmıştır. Aynı şekilde sayfa ebatlarını da zaman zaman değiştiren Yeşil Amasya, haftalık bir siyasi gazete kimliği ile yayın politikasını hiç değiştirmemiştir. Gazete, modern Türkiye'nin yeni yurttaşlarına, gündelik hayatlarını doğrudan etkileyen Cumhuriyet dönemi değişikliklerini anlatmak için bir araç olmuştur. Gazetenin sahibi ve yazı işleri müdürlüğü, Kemalist modernleşmenin halka benimsetilmesinin en önemli araçlarından olan Halkevi Amasya Şubesinin başkanı Ekrem Bilgen tarafından yürütülmektedir.

Arap Alfabesi temelli Osmanlı alfabesinden, Latin Alfabesine geçiş olarak Harf İnkılabının (hemen) ardından yayın hayatına başlayan Yeşil Amasya'nın yeni alfabenin halka benimsetilmesinde

önemli bir rolü olduğunu söylemek gerekir. Bununla birlikte yayınlandığı tarihsel sürecin “eski” ile “yeni” arasında olması, gazetenin içeriğinde göze çarpmaktadır. Bunun en iyi örneği Rumi ve Miladi takvimin birlikte kullanılmış olmasıdır.

Gazetenin Milli Kütüphane ve İstanbul Beyazıt Kütüphanesinde bulunan 99 ve 271 arasındaki 159 sayıya erişim sağlanmıştır. Bu sayılardan 1934 yılına ait olanlar 99 ile 121 arasındaki 20 sayı; 1935 yılına ait olanlar, 122 ile 166 arasındaki 44 sayı; 1936 yılına ait olanlar, 167 ile 210 arasındaki 42 sayı; 1937 yılına ait olanlar, 211 ile 232 arasındaki 22 sayı; 1938 yılına ait olanlar, 233 ile 247 arasında 14 sayı; 1939 yılına ait olanlar, 248 ile 267 arasında 13 sayı ve 1940 yılına ait olanlar ise, 268 ile 271 arasında 4 sayıdır. Yeşil Amasya'nın 1934 yılına ait bir sayıya (105'inci); 1935 yılına ait iki sayıya (148 ve 151'nci), 1936 yılına ait iki sayıya (190 ve 191'inci), 1939 yılına ait beş sayıya (248, 249, 250, 251 ve 252'nci) ve 1939 yılına ait üç sayıya (254, 256 ve 259'uncu) erişim sağlanamamıştır. Erişim sağlanan nüshalarda, doğrudan ekonomi haberleri yada ekonomiyle ilişkilendirilen haberler araştırma için seçilmiştir. Resmi ilanlar ve köşe yazıları çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Ayrıca incelenen yazılar içinde Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyetinin (MİTC)'den gazete sayfalarına aktarılan, temelde halkı tasarrufa teşvik etmek amacıyla yazılan fakat genellikle içeriğinde Türkiye'nin ekonomisine ilişkin bilgiler olan “Yurttaş” başlıklı yazılar da çalışma kapsamında değerlendirilmiştir.

Haberlerin seçiminde, resmi ilanlar, ekonomi konusunda yazılan köşe yazıları ve doğrudan ekonomi odaklı olmayan haberler, kapsam dışında bırakılmıştır. Çalışmanın bulgularına geçmeden önce belirtilmesi gereken bir husus, Yeşil Amasya'nın yerel bir gazete olmasına rağmen yer verilen haberlerin büyük çoğunluğunun ulusala ilişkin olmasıdır.

4.3. Bulgular

Van Dijk'a göre, haberin söylemsel yapısını oluşturan öğeler ayrı ayrı önemli olsalar da bir araya geldiklerinde veya bütünsel olarak değerlendirildiklerinde ancak anlamlı hale gelebilmektedirler (İnal, 1997, s.155). Bu yapının çözümlenmesi ise, haberin söylemini bütünlüklü biçimde ele almaya çalışan makro ve mikro olmak üzere iki yapıdan oluşmaktadır (İnal, 1996, s.101).

4.3.1. Makro Yapıya Yönelik Analiz

Van Dijk'ın söylem çözümlenmesine göre haberin makro yapısı, tematik hiyerarşi içinde olayların çerçeveselme biçimlerini ele alırken (İnal, 1996, s.101), bunu “tematik” ve “şematik” çözümlenme biçiminde iki düzeyde yapmaktadır. Makro yapı çözümlenmesinde, başlıklar ve haber girişleri tematik yapıyı; ana olay, haber kaynakları, ardalın ve bağlam bilgisi, olayın taraflarının yorumları/değerlendirmeleri, fotoğraflar vb. unsurlar şematik yapıyı ele almaktadır (Özer, 2001, s.83; Özer, 2015, s.246).

4.3.1.1. Tematik Yapı İncelemesi

Tematik incelemede, metin içindeki sebep-sonuç ilişkisi ve metnin tamamındaki konulara bakılmaktadır (Devran, 2010, s.65). Bunun için haber başlık ve alt başlıkları, haber girişleri incelenmektedir.

4.3.1.1.1. Başlık ve Alt Başlıklar

1. Ana başlık: “Turhal Şeker Fabrikası Açıldı” (22 Ekim 1934)
2. Ana başlık: “Fenni Mezbahanın Açılma Merasimi” (29 Ekim 1934)
3. Ana başlık: “Başvekilimiz Konya Ereğlisinde”
Alt başlık: “İsmet Paşa yeni dokuma fabrikasının da temelini kendi eliyle attı” (26 Kasım 1934)
4. Ana başlık: “Tasarruf haftası” (10 Aralık 1934)

-
5. Ana başlık: “Yurttaş!” (10 Aralık 1934)
 6. Ana başlık: “Yurttaş!” (10 Aralık 21934)
 7. Ana başlık: “Tutum Yedigünü ve mektepler” (29 Aralık 1934)
 8. Ana başlık: “Gümüş Liralar”
Alt başlık: “İşyarların haziran aylığı tamamen yeni Gümüş lira olarak verilecektir” (3 Haziran 1935)
 9. Ana başlık: “Ekmek narhı Yükseldi” (29 Ağustos 1935)
 10. Ana başlık: “Halkın Ehemmiyetle Nazarı Dikkatine” (5 Kanunuevvel 1935)
 11. Ana başlık: “Tutum haftası” (19 Aralık 1935)
 12. Ana başlık: “Çoklar Azdan Toplanır”
Alt başlık: “Kazanan güzel yaşar, biriktiren darlık yüzü görmez” (19 Kanunuevvel 1935)
 13. Ana başlık: “Nazarı Dikkate” (23 kanunusani 1936)
 14. Ana başlık: “Memleketin Gazozu” (16 Nisan 1936)
 15. Ana başlık: “Ankara elişleri sergisinde 10.000 lira mükafat”
Alt başlık: “Dağıtılacaktır” (8 Ekim 1936)
 16. Ana başlık: “Yedinci Arttırma ve Yerli Malları Haftası” (10 Aralık 1936)
 17. Ana başlık: “Yurddaş!”
Alt başlık: “Türk parası kaya gibi sapa sağlam duruyor” (10 Aralık 1936)
 18. Ana başlık: “Piyasa duyukları”
Alt başlık: “Buğday” (3 Temmuz 1937)
 19. Ana başlık: “Piyasa duyukları”
Alt başlık: “Koza” (3 Temmuz 1937)
 20. Ana başlık: “Ulusal ekonomi ve artırma kurumumuz nasıl çalışıyor” (3 Temmuz 1937)
 21. Ana başlık: “Yurttaş!”
 22. Ana başlık: ”Ulusal ekonomi ve artırma kurumumuz nasıl çalışıyor” (10 Temmuz 1937)
 23. Ana başlık: ”Yurttaş!”
 24. “Ulusal ekonomi ve artırma kurumumuz nasıl çalışıyor” (17 Temmuz 1937)
 25. Ana başlık: “Kiler ve Anbar” (24 Temmuz 1937)
 26. Ana başlık: Yurttaş! (24 Temmuz 1937)
 27. Ana başlık: ”Ulusal ekonomi ve artırma kurumumuz nasıl çalışıyor” (24 Temmuz 1937)
 28. Ana başlık: Yurttaş!” (31 Temmuz 1937)
 29. Ana başlık: “Nazilli pamuk fabrikamız” (31 Temmuz 1937)
 30. Ana başlık: “9uncu yerli mallar sergisi” (31 Temmuz 1937)
 31. Ana başlık: “Yurttaş!” (31 Temmuz 1937)
 32. Ana başlık: “Petrol ve Benzin ucuzladı” (31 Temmuz 1937)
 33. Ana başlık: ”Ulusal ekonomi ve artırma kurumumuz nasıl çalışıyor” (31 Temmuz 1937)
 34. Ana başlık: “Fabrikalarımız” (11 Eylül 1937)
 35. Ana başlık: “8inci arttırım ve yerli malı haftası” (11 Kasım 1937)
 36. Ana başlık: “8inci arttırma ve yerli malı haftası başladı” (18 Kasım 1937)
 37. Ana başlık: “Yurttaş!” (25 Kasım 1937)
 38. Ana başlık: “Yurttaş!” (22 Ocak 1938)
 39. Ana başlık: “Belediye fakirlere odun dağıttı” (22 Ocak 1938)
 40. Ana başlık: “Ucuzluk” (29 Ocak 1938)
 41. Ana başlık: “Yoksullara parasız muayene” (31 Temmuz 1939)
 42. Ana başlık: “Milli Koruma Kanunu Tatbiki” (26 Şubat 1940)
 43. Ana başlık: “Yurttaş!” (4 Mart 1940).
-

Habere ilişkin ilk bilgilerin yer aldığı ve okuyucuya bir yorum çerçevesi sunan haber başlıkları (İnal, 1997, s.153), haber temalarını ve dolayısıyla da içeriklerini yansıtmaktadır. Araştırma kapsamında incelenen metinlerin başlıklarına bakıldığında ilk göze çarpan tema, “yerli malı” ve “tasarruf” kavrayışları üzerinden milli ekonomidir. Milli ekonomi vurgusu, sadece “milli/ulusal” kavramaları kullanılarak değil, “-biz/bizim” iyelikleri kullanılarak ekonomik faaliyetler toplum tarafından sahiplendirilmektedir. Bunun özellikle fabrikalar için yapılması, milli olduğu kadar güçlü olan ekonominin “tüm Türk milletinin malı olduğu” algısını doğurmaktadır. Başlıklarda sıkça göze çarpan “yurttaş” seslenmesi ve “tasarruf” ve yerli malı kullanma”, ekonominin sorumluluğunu, siyasal iktidardan çıkararak bireylere yüklemektedir.

Makro önermelerden oluşan haber, enformasyon eksiltimi, genelleştirme ve kurgulama gibi birtakım stratejiler kullanılarak kısaltılmaktadır. Haber başlığında, enformasyon eksiltimi ile başlıkta yer, dönem, zaman gibi bilgilere yer verilmez; genelleştirmeler ile belli bir gruba, konuya ait özellikler tek bir kavramla açıklanabilir (Özer, 2015, ss.248-249). İncelenen haber başlıklarda, eksik öğeler, bitmemiş cümleler ve dikkat çekici unsurların kullanıldığı, enformasyon eksiltimi ve genelleştirme yapıldığı söylenebilir. Haberlerin hemen hepsinde yer ve zaman ilişkisi belirtilmemiştir. Örneğin, “tasarruf haftası” ve “tutum haftası” başlıklarında, söz konusu haftaların ne olduğu ve bu haftalara ilişkin olarak neyin haber konusu olduğu belli değildir. Bu belirsizlik, “tutum” ve “tasarruf” kavramlarının kendisini haber olarak ima etmektedir. Bu haftalara ilişkin kutlama etkinlikleri mi yapılmıştır, yoksa haftalar hakkında bilgi mi verilmiştir, belli değildir. “Turhal Şeker Fabrikası Açıldı”, başlığında fabrikanın isminden nerede açıldığı belli olmakla birlikte, fabrika ne zaman açılmıştır? ve kim tarafından açılmıştır, belli değildir. Ayrıca metnin içeriğine bakıldığında ise, “kimin açtığı” sorusunun cevabı, tüm metni kapladığından fabrikanın kendisini unutturmaktadır. “Yurttaş!” başlığında, bir taraftan bireylere tek tek sesleniliyormuş gibi görünmekte fakat aynı zamanda bireylerin sadece yurttaş kimliklerine seslenilmekte ve bu yurttaşların kim olduğu belirtilmemektedir. Ayrıca bu net ifadeler, alt başlıkta da sürdürülerek, olasılık ortadan kaldırmakta, tasarrufun ve sadece Türk parası ile tasarrufun tek gerçeklik olduğu iddia edilmektedir. Aynı şekilde “yurttaş” başlığı, başlığın altındaki içerikte olduğu gibi, ayrıntıdan uzak, kısa, net ve dolayısıyla basit bir ifade olarak hedeflenen bağlamı içermektedir. Bu başlıkların, Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyetiyle ilişkilendirilmesi de bireylerden yapılması istenen oldukça basit davranışın ekonomiyi güçlendireceği algısını oluşturmaktadır.

Öte yandan, “Başvekilimiz Konya Ereğlisinde” başlığında, “İsmet Paşa yeni dokuma fabrikasının da temelini kendi eliyle attı” alt başlığında başbakan İsmet İnönü, haberin merkezine yerleştirilmiş ve haber, İnönü üzerinden bireysel bir çerçeve ile sunulmuştur. Bu durum, haberin içeriğinde her ne anlatılıyorsa, bunun İnönü üzerinden var kılınmasıyla sonuçlanmıştır. Haberler ve haber başlıklarında aktörlere vurgu yapılarak, bireylerin tarihin ve toplumun merkezine yerleştirilmesi ve dolayısıyla da olayın toplumsal boyutundan soyutlanarak, bireysel bir çerçevede sunulmasıyla sonuçlanmıştır (Bulut ve Yaylagül, 2004, s.132).

4.3.1.1.2. Haber girişleri

Haberi özetleyen, başlık ile haber metni arasında bağlantı kuran ve habere konu olan ana olayı aktaran bölüm olarak haber girişleri haberi analizinde oldukça önemlidir. Çalışmanın haber girişlerine ilişkin bölümünde, haber tek paragraftan oluşuyorsa ilk cümle, daha uzun bir metin ise ilk paragraf değerlendirmeye alınmıştır.

Haber girişlerine ilişkin inceleme sonuçları şöyledir:

Öncelikle haber girişlerinde, başlıklarda sunulan bilgilere ek olarak, birtakım bilgiler sunulmuştur fakat bunlar yine de oldukça sınırlıdır. Yani başlıklarda görülen enformasyon

eksiltimi haber girişlerinde de devam etmektedir. Girişlerinde yer ve zaman bilgisi verilen haberler, bir, iki, üç ve otuz numaralı haberlerdir.

1. *“Turhal Şeker fabrikası bu ayın 19 uncu Cuma günü saat 15 te Başvekil İsmet Paşa Hazretleri tarafından açılmıştır” (22 Ekim 1934).*

2. *“Onuncu yıl Cumhuriyet Bayramında temel atma merasimi yapılan fenni mezbahanın açılma merasimi 30/10/934 Salı günü yapılmıştır”(12 Kasım 1934).*

3. *“Sümer Bank tarafından Ereğlide kurulacak olan bez fabrikasının temel atma merasimi bugün Başvekil İsmet Paşa Hazretlerinin ve İktisat Vekili Celal Bayar ve Nafia Vekili Ali Beyefendilerin huzuriyle yapılmıştır” (26 Kasım 1934).*

30. *“Dokuzuncu yerli mallar sergisi 27 Temmuzda İstanbul’da Başbakan İsmet İnönü’nün bir söyleviyle açılmıştır.” (31 Temmuz 1937)*

Bu haberlerden ilk haberin girişinde şeker fabrikası, üçüncü haberin girişinde bez fabrikası ve otuzuncu haberin girişinde ise yerli mallar sergisi açılışının ne zaman ve kim tarafından yapıldığı haber girişlerinde belirtilmiştir. Fakat açılışı yapılan bu organizasyon ve kurumların ekonomik ve toplumsal hayata nasıl katkı sağlayacakları somut olarak belirtilmemiştir. Bir, üç ve otuzuncu haberlerde İsmet İnönü ve siyasal aktörler, ikinci haberde ise Cumhuriyet olgusu öne çıkan öğelerdir. Yani haberlerde, habere konu olan olaylar, siyasal aktörler ve rejim üzerinden çerçevelenmiştir.

Girişlerinde enformasyon eksiltimi yapılan diğer örnekler ise, tasarruf ile ilgili olan dört ve on iki numaralı haberlerdir.

4. *“Yurttaşı! İki gün sonra tasarruf haftası başlamış olacaktır. Bu haftanın özel bir yasa ile sayılı ulusal günlerden biri olmak üzere alınmasıyla bize anlatılmak istenen çem şudur: Yurdunu seven bütün Türk çocuğu boş durmayıp çalışacak, kazanacak ve kazandığını da biriktirmeye uğraşacaktır” (10 Aralık 1934).*

12. *“Onu kurtarmak ve korumak uğrunda en yüksek kahramanlık örnekleri gösterilmiş bulunan şu güzel yurdun; bir ayak önce imrenilecek bir bayındırlığa ulaşmasını, içinde oturanların düzgün ve geniş bir yaşayışa kavuşmasını görmek için yüreklerimiz çırpınıp duruyor.” (19 Aralık 1935).*

Bu haber girişlerinde tasarruf, yurt sevgisi ve vatan savunması ile çerçevelenmiş ve ekonomiyle ilgili bir kavram olan “tasarruf”, milliyetçi bir söylem üzerinden sunulmuştur. Tasarruf haftasının neden ve ne zaman oluşturulduğu, bireylere neden tasarruf etmeleri gerektiği ve bunun kendi ekonomileri üzerindeki katkısı yada Türkiye ekonomisinin neden vatandaşlarının tasarruf etmelerine ihtiyaç duyduğunun anlatılması yerine, duygulara seslenen milliyetçi bir saikle, vatanın kurtuluşu, tasarruf ile anlatılmıştır.

Ekonomi politikalarının yereldeki yansımalarına ilişkin olarak verilen yedinci haber:

7. *“Tutum Yedigününden ötürü çarşının birçok yerlerine M.İ.T.C. tarafından tutum hakkında yazdırılmış güzel sözleri taşıyan levhalar astırılmış ve bu levhalar yedigün halkımızın gözü önünde bulundurulmuştur” (24 Aralık 1934).*

Haber başlığında bulunan “mektep” ile ilgili herhangi bir bilgi haber girişinde verilmemiş; bunun yerine Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyetinin sokaklara astığı levhalardan söz edilmiştir. Ayrıca haber girişi, söz konusu Cemiyet’in kutlama haftası boyunca tutum hakkında yazdırılmış güzel sözleri sergilediğini ima etmektedir. Yani bu hafta kapsamında neler yapıldığı konusunda enformasyon eksiltimine gidilmiş ve haber, tasarrufu içeren güzel sözler üzerinden

çerçeveselenecek, Yeşil Amasya'nın da sıklıkla yaptığı gibi tasarruf konusunda duygulara seslenme iması barındırmıştır. Ayrıca başlıkta olduğu gibi haber girişinde de yerele ilişkin hiçbir ifade yer almamaktadır.

Öte yandan dönemin ekonomik politikaları bağlamında oluşturulan, Ulusal Ekonomi ve Artırma Kurumu ile ilgili olarak incelenen tarih aralığında gazetede yer alan dört haberin haber girişlerinden söz etmek gerekir. Bu haberler “Ulusal ekonomi ve artırma kurumumuz nasıl çalışıyor” başlığıyla verilen, 20, 22, 24 ve 33 numaralı haberlerdir. Bu haberlerin girişlerinde, 20 numarada, “biriktirme” ve “tasarruf” kavramları; 22 numarada devletin madencilik politikalarının başarısı; 24 numarada, İsmet İnönü'nün ziraat politikalarının başarısı ve 33 numarada da yerli malı haftasının bir gelenek haline gelmesinden söz edilmektedir.

Milli Koruma Kanunu ile ilgili 42 'nci haberin girişinde ise hükümet, milli birliği korumak ve kuvvetlendirmek amacıyla çok yerinde bir kararla bu kanunu hayata geçirdiği için başarılı sayılmaktadır. Hükümete, olağanüstü koşullarda fiyatların belirlenmesi, özel işletmelere el konulması, zorunlu çalıştırma gibi ekonomiye doğrudan müdahale yetkisi veren söz konusu kanunun, milli birlik üzerinden sunulması oldukça dikkat çekicidir. Ayrıca haber girişinde, neden, ne zaman ve nasıl sorularını cevabının olmadığı için konu, bir kanun hakkında bilgilendirme değil de ikna edici bir metne dönüşmüştür.

“Yurttaş “ başlığı ile ima edilen “uyarı” ve “telkin”, metin içeriklerine de yansımakta ve metinlerde, “Türk parası kaya gibi sapa sağlam duruyor”, “Türkiye dünyanın en iyi meyvalarını yetiştirir”, “Türkiye yemiş memleketidir”, “Yavrularınıza bol reçel yediriniz ki; gürbüz olsunlar.”, “Reçel ve şurup pişen evlere tatsızlık giremez.”, Kış gecelerinde misafirlerine, kuru üzüm, incir, fındık, Malatya kayısı, Antep fıstığı, ceviz, elma, portakal ikram et.” ve “Az para ile çok gıda”, okuyucuya mutlaka tasarruf etmesi gerektiği ve tasarruf etmesi halinde kazançlı çıkacağını açıkça belirtirken, Türk ve Türkiye'ye özgü olanın en iyisi olduğunu söylemektedir.

4.3.1.2. Şematik Analiz

Metinlerin şematik yapısının haberde özgün bir öyküleme biçimi oluşturduğuna dikkat çeken Van Dijk (Aktran, İnal, 1996, s.178), şematik yapı çözümlemesini durum ve yorum olmak üzere iki ana başlık altında incelenmektedir. Durum bölümünde, ana olayın sunumu ve sonuçları; ardaan bilgisi ve bağlam ve yorum bölümünde ise haber kaynakları ve olaya taraf olanların yorumu yer almaktadır (Van Dijk, 1988, ss.71-100).

4.3.1.2.1. Ana Olayın sunumu

İncelenen haberlere ilişkin haber girişlerinde ana olay sunulmuştur. Fabrika açılışı ile ilgili iki haberde, başbakan İsmet İnönü öne çıkarılmış ve İnönü fabrikaların açılış ve temel atma törenlerine katılan bir siyasal aktör olmaktan, fabrikaları bizzat kendisi kuran bir lider olarak sunulmuştur. Her iki haber de fabrika ve dolayısıyla üretimin ülke ekonomisine katkısı üzerinden kurulabilirdi. Tasarruf ve tutum haftası ile ilgili haberlerde de tutumlu olmak, tasarruf etmek ve bunu Türk parası ile yapmak temaları öne çıkarılmıştır. Tasarruf/yeri malı haftası başlamadan önce yapılan dört ve on altı numaralı haberlerin girişlerinde, ana olay olarak tasarruf haftası sunulmuştur. Fakat tasarruf haftasının ne olduğu, neden kutlandığı gibi ayrıntılar yerine, tasarruf etmenin yurdunu sevmek ve mutluluğun teminatı anlamlarına geldiği belirtilmiştir. Tutum ve tasarruf haftasına ilişkin olarak Amasya'da gerçekleştirilen kutlamalarla ilgili olan yedi ve on bir numaralı haberlerin girişlerinde, “çarşı ve pazara asılan” tutum ve artırmanın faydalarını anlatan” afişlerin haber değeri öne çıkmıştır. Tutum ve tasarruf haftası ile ilgili olarak yapılan bir diğer haber ise, Türk ekonomisinin ne kadar sağlam olduğunun uygulanan ekonomik

politikaların bir sonucu olduğunu haber girişinde belirten otuz altı numaralı haberdir. Kadınlara yönelik bir sergiden söz eden on beş numaralı haberin girişinde, para ödülleri doğrudan verilerek kadınlar teşvik edilmek istenmiştir. Serginin neden yapıldığı yerine “evlerinde çalışan bayanların” desteklenmesi ve aile sanayiinin teşvik edilmek istendiği üzerinde durulmuştur.

İncelenen haberler içinde olayın sunumu açısından en dikkat çekici haber, “Turhal Şeker fabrikası Açıldı” (22 Ekim 1934) başlığı ile verilen haberdir. İlk sayfadan tam sayfa ve manşet olarak verilen haberin konusu Turhal Şeker fabrikasının açılışıdır. Fakat haber, fabrikanın açılışına katılan İnönü ve devlet erkanı ile başlamakta, bu kişilerin yol güzergahlarıyla birlikte tek tek açılışa gelişleri anlatılmaktadır. Ardından İnönü’nün fabrikayı açması ve konuşması haberde yer almakta ve haberin ilk bölümü sonlanmaktadır. İkinci bölümde sayısal verilerle fabrika hakkında bilgi verilmektedir. Bu bölümde İnönü yazı alanlarının bölünmesiyle ortada açılan bir fotoğrafla yer almaktadır. Haberin son bölümünde ise İsmet İnönü’nün konuşması yer almaktadır. Böylece asıl konusu şeker fabrikası olan ve üç bölümden oluşan haberin her bölümünde İsmet İnönü ön plana çıkarılmış ve haber İnönü üzerinden çerçevelenmiştir.

Bir başka fabrika açılış haberi olan “Başvekilimiz Konya Ereğlisinde” başlıklı haberde de yine İsmet İnönü haberin tamamına hâkim olmuştur. Haber girişinde İnönü’nün devlet erkanı ile geldiği ve fabrikanın açılışını yaptığı bilgisinden sonra tüm haber tam sayfa olarak İnönü’nün konuşmasına ayrılmıştır.

Özetle katı bir devletçilik içeren devlet eliyle kalkınma modelinin uygulandığı 1930’ların Türkiye’sinde yerel bir gazete olan Yeşil Amasya, yatırım içeren haberlerde, başbakan üzerinden devleti haberin merkezine yerleştirmiş ve haberleri aracılığıyla uygulanan ekonomik politikaları desteklediğini göstermiştir).

4.3.1.2.1. Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Ardalan bilgisi, habere konu olan olayın tarihsel, toplumsal yönünü ortaya koymaya, okuyucunun haberi daha iyi algılamasına yardımcı olur. Habere konu olan olayın geçmişine ya da daha önce hakkında yapılan haberlere değinmek, haberdeki ideolojiyi destekler (Van Dijk, 1988, ss.53-54). Bağlam ise, habere konu olan olay veya olgunun gerçekleştiği koşullardır ve olayın bağlamından koparılarak haberleştirilmesi, haberin eksik sunulmasına neden olur.

Araştırma kapsamında incelenen haberlerde ardalan ve bağlam bilgisi sunulmamıştır. Ekonomi ile ilgili haberler, Türkiye’nin ekonomik durumu bağlamında ele alınmamıştır. Tasarrufa neden gereksinim duyulduğu, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sorunlar gözardı edilmiştir. İnal (1996, s.150), haber metinlerinde ardalan ve bağlam bilgisinin eksik bırakılması nedeniyle haber, daha önce benzer olaylardan edinilen ve hafızada depolanan bilgi ile birleştirilerek okunmakta ve bu şekilde boşlukların doldurulması sağlanmaktadır.

Türkiye ekonomisinin kendine yetmesi için ithalatı azaltmaya çalışan iktidar, vatandaşı yerli tüketime yönlendirmek istemektedir. Bu Yeşil Amasya’nın sayfalarında çok belirgin bir şekilde izlenmektedir: *“Türkiye dünyanın en iyi meyvalarını yetiştirir. Sofrandan meyveyi hiç eksik etme. (...) Kış gecelerinde misafirlerine, kuru üzüm, incir, fındık, Malatya kayısı, Antep fıstığı, ceviz, elma, portakal ikram et. (...) Az para ile çok gıda: bu sır kuruyemişimizde var”* (4 Mart 1940).

Öte yandan yerele ilişkin bir haberden örnek olarak burada söz etmek gerekir. Bu, belediyenin fakirlere odun dağıttına ilişkin otuz dokuz numaralı haberdir. “Havaların soğuk olduğunu gören Belediye murdar kadınlara odun dağıtmak gibi yerinde bir harekette bulundu.” (22 Ocak 1938). Haberde havaların soğuk olması nedeniyle belediyenin odun dağıtacağı fakirler, sadece kadınlardır. Öte yandan haberin devamında ve ardalan bilgisi olarak yakacak fiyatlarının çok

ucuz olduğu bilgisi verilmiştir. Yani aslında mevcut ekonomik yaşamın, oldukça iyi olduğu ve sadece çaresiz kadınlara yakacak yardımı yapılmasının olası olduğu belirtilmiştir.

4.3.1.2.3. Haber Kaynakları

Haberin yorumdan arınmış bir dile sahip olması gerektiğine ilişkin bir kabul, haber yapma sürecinde gazetecinin kaynak kişilere bağımlılığını artırmıştır (İnal, 1996, s.22). Haberin güvenilirliğini artırmak bakımından haber kaynakları içinde kamu görevlilerinin ağırlığı fazladır (Bulut ve Yaylagül, 2004, s.136). İncelenen haberlerde genel olarak muhabirin kendisi haber kaynağıdır. Muhabirin/gazetecinin dışındaki tek haber kaynağı ise 26 Kasım 1934 ve 10 Aralık 1936 tarihlerindeki iki haberde yer alan Başbakan İsmet İnönü'dür.

“Başvekil İsmet Paşa Hazretleri: Dünyanın en müşkil ve büyük sanayii olan şeker sanayii gazi devrinde, Gazinin direktifleriyle memleketimizde sekiz sene gibi çok kısa bir zamanda Alpullu, Uşak, Eskişehir ve Turhal fabrikalarıyla en yüksek tekamülüne mazhar olmuş ve memleket şeker ihtiyacı tamamıyla kapanmıştır.” (22 Ekim 1934).

4.3.2. Mikro Yapıya Yönelik Analiz

Mikro yapı çözümlemesinde, sentaktik çözümleme, bölgesel uyum, sözcük seçimleri, haber retoriği çözümlemeleri yapılmaktadır. Cümle yapılarının aktif ya da pasif olması, basit ya da karmaşık olması, cümleler arası nedensel ve işlevsel ilişkiler, kullanılan fotoğraflar, bilgiler ve görgü tanıklarının ifadeleri mikro çözümlemede dikkat edilmesi gereken noktalardır (Özer, 2015, s.247).

4.3.2.1. Sentaktik çözümleme

Sentaktik çözümlemede irdelenen cümle yapılarının aktif ya da pasif olması haberde ideolojik olanın ortaya çıkarılması açısından önemlidir. Haberde dile getirilen eylemlerin kim tarafından yapıldığının gizlenmesi, eylemlerin sorumluların açığa çıkarılmaması anlamına gelmektedir (İnal, 1994, s.156). İncelenen haberlerde başbakanın tanıklığı başvurulduğu veya bizzat kendisinin haberin aktörü olduğu durumlarda aktif cümle yapıları dikkat çekmektedir:

“Paşa nutkunun sonunda davetlileri fabrikada gezmeye çağırmuş ve fabrika gezilmiştir.” (22 Ekim 1934).

“Başvekil İsmet Paşa hazretleri şu nutku ira etmişlerdir.” (26 Kasım 1934)

“Başbakanımız İsmet İnönü, Türk parasının en emin bir para olduğunu daima söyledi.” (10 Aralık 1936).

“Başvekilimiz İsmet İnönü ziraat davasını da ele almış bulunuyor.” (17 Temmuz 1937).

“Cumhurluk idareimiz yurdun her yönünde, her tülü yükseltme işleriyle durmadan uğraşiyor.” (11 Eylül 1937).

4.3.2.2. Bölgesel Uyum

Bir olay ya da olgunun aktarımı olan haber, kronolojik bir düzen içinde anlatılan öyküden farklıdır. Bu nedenle de haber metinlerinde birbirini takip eden cümleler arasında açık bir nedensellik ilişkisi bulunmayabilir (İnal, 1994, s.156). Fakat birbirini izleyen cümleler arasındaki yargıların birbirini desteklemesi ve güçlendirmesi veya referans alması söz konusu olabilir. Cümleler arasındaki bu ilişki(sizlik) veya uyum(suzluk) söylemin yeniden üretimiyle ilgilidir.

7.Tutum Yedigününden ötürü çarşının birçok yerlerine M.İ.T.C. tarafından tutum hakkında yazdırılmış güzel sözleri taşıyan levhalar astırılmış ve bu levhalar yedigün halkımızın gözü önünde

bulundurulmuştur. 2.Evvelki Cuma günü Plevne, Kılışaslan ve Yeşilirmak mekteplerinde tutumun iyilikleri hakkında müsamereler verilmiştir. 3.Bu son Perşembe günü akşam ise Plevne salonunda Ortamektep talebeleri tarafından çok güzel ve enteresan bir müsamere verilerek talebe velilerine unutulmaz saatler yaşatılmış “(..). ” (29 Aralık 1934).

Bu üç cümle arasında bölgesel uyum ilişkisi bulunmaktadır. İlk cümle ile ikincisi arasında referans ilişkisi bulunurken, ikinci ve üçüncü arasında nedensellik ilişkisi kurulduğu söylenebilir. “1.Yedinci artırma ve yerli malı haftası birinci Kanununun on ikisinde başlıyor. 2.Her yurddaşın kazancının hepsini harcamayarak bir kısmını arttırması refah ve saadetinin bir garantisidir.” 3.Her yurddaşın kazancının hepsini harcamayarak bir kısmını arttırması refah ve saadetinin bir garantisidir.4 Fakat arttırılan parayı nerede saklamalıdır? 5.Şüphesizdir ki tasarruf edilen paranın bir köşede saklı bırakılması ulusal servetin bir kısmının hareketsiz ve faydasız kalması demektir. 6.Bu sebepten arttırılan paranın ekonomik sahada rolünü yapılması için bunların bankaya verilmesi lazım gelir” (10 Aralık 1936).

Bu altı cümle arasında bölgesel uyum ilişkisi bulunmaktadır. İlk ve ikinci cümle arasında referans ilişkisi, diğer cümleler arasında ise nedensellik ilişkisi mevcuttur.“1.Türklüğün kendine mahsus öyle halleri, ananeleri vardır ki onlar milliliğin öz nişaneleridir. 2. Kiler ve ambarı bu arada sayabiliriz. 3. Kiler şehrin, anbar köyün kışlık erzak deposudur. 4. Şehirde kilerin, köyde anbarın sahibi ev kadınıdır. 5. Kadının baş vasfı ev kadınlığıdır. 6. Evine sahip olmayan kadın yuvasını kaybetmiş veya yuvasız kalmış kuş gibidir.7. Hatta bunun için değil midir ki dilimizde yuvayı yapan dişi kuştur sözü vardır. 8. Bu söz de pek açık gösterir ki aile yuvasının özü, ısıtı kadındır” (24 Temmuz 1937).

Bu altı cümle arasında bölgesel uyum ilişkisi bulunmaktadır. İlk ve ikinci cümle; ikinci ve üçüncü cümle ile altı ve yedinci cümle arasında referans ilişkisi; beş ve altı arasında nedensel ilişki ve ilk cümle ile diğerleri arasında da nedensel bir ilişki vardır.

4.3.2.3. Sözcük seçimleri

Haberin çözümlenmesinde en önemli unsurlardan birisi haberde kullanılan sözcüklerin seçimidir. Çünkü haber metinlerinde seçilen sözcükler, söylemin oluşturulduğu, yansıtıldığı ve yaklaşımın dışı vurulduğu unsurlardır (Bulut, Yaylagül, 2004, s.138). Öte yandan bu seçim, iktidar söylemlerin gizlenmesinde önemlidir ve seçilen sözcükler aracılığıyla, toplumsal aktörler hakkındaki temel inanç ve ideolojiler habere yansıtılır (Van Dijk’tan akt. Özer, 2009, s.92).

İncelenen haberlerde, Yeşil Amasya’nın uygulanmakta olan ekonomik politikaları ve hükümeti verdiği desteğin ideolojik yaklaşımını dışı vuran sözcükler ve ifadeler kullanıldığı görülmektedir. Öncelikle gazetenin “Cumhuriyet korucu ve yapıcı bir varlıktır” (26 Kasım 1934), “Korucu, işletici ve yapıcı Devlet” (3 Temmuz 1937) ifadeleri doğrultusunda rejim, devlet ve hükümeti desteklediği söylenebilir. Başbakan ve cumhurbaşkanından söz edilen haberlerde bazen onların asker kimliklerini de vurgu yapılarak, “paşa” unvanı ve “paşa hazretleri” (22 Ekim 1934) ifadeleri kullanılmıştır. Bu ülkenin içinde bulunduğu ekonomik zorluğun ve devlet yöneticilerinin uyguladıkları ekonomik politikaların başarılı olduğu/olacağı düşüncesinin, milli mücadele referansı üzerinden iması olarak görülebilir. Milli ekonomi ile milli mücadele arasında bir ilişkinin kurulması ve bireylerin milli ekonominin yaşatılması ve yüceltilmesi konusundaki sorumlulukları haber metinlerinde açıkça ifade edilmektedir.

“Yurdunu korumak için şimdiye değin kanını bağışlamaktan geri kalmamış olan millet ve ulu soyumuz, (?) damarlarında bu kanı taşıyacağı gibi bu duygunun yanı başında bir de yerli malı

almak ve kullanmak işinin yer aldığını artık görgü gibi sezmiş ve anlamış bulunmaktadır (10 Aralık 1934).

Haber metinlerinde ayrıca “biz” ve “öteki”nin tanımlamasın da değinmek gerekir. Öteki, “ecnebi” (22 Ekim 1934); “biz” ise “Ulu soyumuz”, “yurdunu seven Türk çocuğu”, “bağrında yurt sevgisi taşıyan Türk oğlu” (10 Aralık 1934) olarak ifade edilmiştir. Fakat bu kadarla sınırlı değildir. Çünkü bu özellikleri taşımanın yanında vatandaştan beklenen milli ekonominin ilerlemesi için çalışmaktır. Bunun yolu da tutumlu olmak, tasarruf etmek, yerli malı kullanmaktan geçmektedir. Bu durumun hatırlatılması için gazete, hemen her gün “yurddaş!” sloganıyla haber metinlerinin içinden halka seslenmektedir.

4.3.2.4. Haber Retoriği

Retorik, fotoğraf, resim, rakamsal veriler ile uzman ve/veya tanıklardan yapılan alıntılar kapsayarak haberin inandırıcılığının sağlanmasında rol oynamaktır (Devran, 2010: 66). İncelenen haberlerden sadece bir tanesinde fotoğraf kullanıldığını belirtmek gerekir. Bu fotoğraf, fabrika açılışında haber değeri olarak öne çıkan başbakan İsmet İnönü’ye aittir ve haberin çerçevelenmesini desteklemek için kullanılmıştır. Haberlerin inandırıcılığını artırmak için başvurulan yöntemlerden birisi, başbakanın söylemleri, diğeri ise istatistiklerdir. “Başbakanımız İsmet İnönü, Türk parasının en emin bir para olduğunu daima söyledi. Hakkı varmış bak en sağlam gibi görünen yabancı paralar bile %30 düştükten sonra, Türk parası sapa sağlam yerinde duruyor” (10 Aralık 1936). “Celal Bayar kabinesinin isabetli görüşlerinden birisi de ucuzluktur ki, tatbikine başlanmış bulunuyor. Bu cümleden olarak kaput bezi fiyatlarındaki %12 tenzilatı kayıt etmek ilan olunur.

İnanırlılığı artırmak için başvurulan bir diğer yöntem ise, resmî kurumların raporlarıdır. “Başkanımız İsmet İnönü, Türk parasının en emin olduğunu daima söyledi. Hakkı varmış bak en sağlam gibi görünen yabancı paralar bile %30 düştükten sonra Türk parası sapa sağlam yerinde duruyor” (10 Aralık 1936). “Ulusal Ekonomi ve Artırma Kurumumuz nasıl çalışıyor? 21 Mayıs 1937 tarihinde toplanan 4 üncü kongreye verilen çalışma raporu” (3 Temmuz 1937).

Bir başka yöntem ise olayı sayılarla anlatmaktır:

“Fabrika altı aylık kısa bir zaman içinde yapılmıştır. Fabrikanın yapılması için işçilere ve ameleye 850 bin lira ödenmiştir. Fabrikanın makineleri ve inşaat malzemesi ve pancar nakliyesi için devlet demir yollarına bir milyon lira ödenmiş olacaktır. Fabrikanın yapılması için günde 4500 işçi ve amele çalışmıştır. Bunlardan yalnız 150 kadarı ecnebidir. Fabrika işlerken çalışanlardan 14 memur yurdumuzda yüksek tahsil görmüştür. 16 memur lise mezunudur. 47 memur ortamektep mezunudur. 120 işçi ve sanatkardır, yalnız 49 ecnebi mütehassıs, mühendis ve sanatkar çalışmıştır. Bu sene fabrika için 450 köyde 7000 köylü pancar ekmiştir. Bu sene pancar bedeli olarak köylüye 600 bin lira ödenecektir. Gelecek seneler bir milyon iki yüz bin lira ödenecektir.” (22 Ekim 1934).

Bir diğer ikna yöntemi ise duygulara seslenmedir. Bunun için kavramların başında “Türk” gelir. İncelenen hemen tüm haberlerde “Türk ekonomisi”, “Türkleri refaha kavuşturacak çalışmalar”, “Türk ulusu”, (18 Kasım 1937); “Türkler” (26 Kasım 1934); “Türk çocuğu”, Türk oğlu”, (10 Aralık 1934); Türk sermayesi”, “Türk emtiyası” (10 Aralık 1936); “Türk kadını” (24 Temmuz 1937) gibi kullanımlar göze çarpmaktadır. “Türk” kavramı milli ekonomi kurmak için gereken topyekûn mücadelenin anahtar kelimelerinden birisi, belki de en önemlidir. Bununla ilgili olarak kazanılmış bir mücadele olarak milli mücadeleye referans verilmesi de aynı zamanda inandırıcılığı artıran

unsur olarak değerlendirilebilir. Ayrıca kadının bu mücadeleyi evde, erkeğin ise ev dışında gerçekleştirdiği/gerçekleştirmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Çünkü erkeklere doğrudan seslenilerek, ekonominin geldiği nokta hakkında sayılar üzerinden bilgi verilerek ikna edilmektedir: “Sayın Baylar”, (...) bankalardaki tasarruf hesapları daha 1929 senesinde 17 milyon lira iken 1936 senesinde 75 milyona varmış bulunuyor” (24 Temmuz 1937). Erkeğin getirdiği parayı tasarrufa çevirecek kadın ise, nasıl davranması gerektiğini, atalarından öğrenecektir: “Eski kadın, Türk kadını bunu bol bol başardı”(24 Temmuz 1937).

Bir başka ikna yöntemi ise inandırıcı bilgilere yer verilmesidir. Olaylar arasında kurulan neden sonuç ilişkileri ve basitten karmaşığa olayların sırasıyla anlatılması yoluyla, okuyucular tutumlu davranmaları ve küçük tasarruflarla ekonominin güçlenmesine katkı sağlayacaklarına ikna edilmeye çalışılmaktadır.

“Çocuklarımızdan başlayarak yaşlılarımıza kadar, kazanılanın bir kısmının, ekonomik işlerde kullanılmasını temin maksadıyla, milli bankalara yatırmak fikri ve ihtiyacı kültür yüksekliğine delâlet eder, bankalarımızdaki tasarruf hesaplarının yekununu bilmeyen yoktur. Bu yekûn gelecek yıl daha ziyade kabaracaktır. Bankaya verilen küçük tasarrufların pek büyük kıymetler meydana getireceğini, bu kıymetlerin iş sahasını ve iş hacmini genişletmeye yarayacağını anlamak bu kıymetler milli iktisadın ilerlemesine hizmet edeceğinden bunun yanı zamanda vatani bir vazife olduğunu bilmek (...)” (18 Kasım 1937).

Haberler sloganvari ifadelerle birlikte verilmiş ve okuyucu harekete geçirilmeye çalışılmıştır. Bu konuda “yurddaş(yurttaş)” oldukça sık kullanılan bir kelimedir. Türkiye Cumhuriyeti devleti sınırları içinde yaşayan tüm bireylere seslenen bu adlandırma ile, bir taraftan toplumun tüm kesimlerine kapsayıcı bir dille aynı anda seslenilmekte, diğer taraftan da bireylerin devlete olan sorumlulukları hatırlatılmaktadır. “Yurddaş! Artırma bir alıştırma işidir. Çocuğunu küçük yaştan artırmaya alıştır.” (18 Kasım 1937). “Yurddaş! Bankada Türk paran mı var? Korkma, çünkü Türk parası en sağlam paradır.” (10 Aralık 1936).

5. SONUÇ

Türkiye’de basın, başlangıcından itibaren siyasal iktidarın denetiminden uzaklaşmamış ve iktidarın söylem ve eylemlerinin halka duyurulması ve benimsetilmesine aracılık etmiştir. Araştırmamıza konu olan 1930’lu yıllar, dünyada yaşanmakta olan bir ekonomik krizin etkisiyle devletin ekonomiye müdahalesinin derinleştiği ve bu müdahalenin araçlarının da halka benimsetilmesinin iktidar nezdinde oldukça önemli olduğu yıllardır. Bu çalışmada 1930’lu yıllarda ekonomi haberlerinin nasıl aktarıldığı ve dolayısıyla siyasal iktidarın söylemlerinin nasıl yeniden üretildiği yerel basın üzerinden irdelenmiştir.

Çalışmada, elde edilen en önemli sonuç, Yeşil Amasya’nın iktidarın ekonomi politikalarını desteklediği ve bu politikaların uygulanması ve halka benimsetilmesi konusunda önemli bir rol üstlendiğidir. CHP iktidarı ile oldukça yakın olan gazetenin diğer tüm haber ve yorumlarda olduğu gibi, ekonomi haberlerinde de siyasal iktidarın söylemlerinin iktidarın diliyle haber metinlerine yansıttığı görülmektedir. Ekonomi politikaları veya uygulamalar ile ilgili hiçbir olumsuz haber, gazete sayfalarında yayınlanmamıştır. Ekonominin mimarı olarak öne çıkan ve haber değeri olan isim başbakan İsmet İnönü’dür. Ayrıca halkın harcama davranışlarını yönlendirmek ve (ulusal) sermaye birikimine destek olmak amacıyla kurulan kurum ve kuruluşlar gazetenin haber değeri atfettiği diğer unsurlardır.

Haberleri siyasal iktidarın diliyle yapan Yeşil Amasya, ülkede iktisadi bir uyanışın oluşmasına destek olmak amacıyla, haberlerde sık sık “yurttaş” adlandırmasıyla tüm topluma seslenmekte ve milli mücadeleye referans vererek toplumu yeni bir mücadelenin içinde olduğuna inandırmaktadır. Fakat tüm seslenmelerin “Türk” kavramı üzerinden yapılması, toplumdaki tüm farklılıkların dışlandığı ve türdeş bir toplumun sürekli dile getirilmesi oldukça önemlidir.

Öte yandan Kemalist modernleşmenin kadınlara milli birlik ve düzenin korunması hususunda yüklediği görevlerin izleri, Yeşil Amasya’nın incelenen metinlerinde de görülmektedir. Çünkü kadınlar, “Türk kadını” olarak, ekonomi gibi erkeklerin kontrolündeki bir konuda, ancak ev ve aile üzerinden tasarrufu sağlamak, yani erkeğin kazandığını biriktirmekle görevlidirler. Bunu da atasından aldığı feyizle gerçekleştirecektir. Ekonomi bağlamında gündeme gelen bir diğer kadın profili de yardıma muhtaç ve dolayısıyla “fakirlik” kavrayışının gösterenidir ve elbette devlet yardım elini uzatacaktı.

Gazete, siyasal iktidarın milli ekonomi yaratma konusunda üzerine düşeni fazlasıyla yaptığını kanıtlamaya çalışırken, aslında ekonominin sorumluluğunun iktidarda olduğundan hiç bahsetmemiştir. Bunun yerine, yurttaşların da tasarruf ederek ve yerli malı kullanarak sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiği belirtilmiştir.

İncelenen haber metinlerinde, elde edilen en önemli bulgulardan biri de haberlerde ardalın ve bağlam bilgisine yer verilmemiş olmasıdır. Böylece sınırları haberde sunulan bilgilerle ve referanslarla çizilen bir çerçeve okuyucuya sunulmuştur.

İncelenen haberlere ilişkin bir başka bulgu, inandırıcılığını artırılması için siyasal aktörlerin demeçleri, sayısal veriler ve Türklük kavramının kullanılmış olmasıdır.

Sonuç olarak, oldukça erken tarihli bir yerel gazete olan Yeşil Amasya’nın ekonomi haberlerini nasıl aktardığı ve bu aktarma sürecinde kullandığı dili irdeleyen bu çalışmada ortaya çıkan en önemli sonuç, gazetenin ideolojik yönelimi ile haber dili arasında doğrudan ve olumlu bir ilişkinin varlığıdır. Çalışmada incelenen tarihsel süreç, aynı zamanda, Tek Parti iktidarının Atatürk’ten İnönü’ye geçişine de tanıklık etmiştir. Fakat bu değişiklik, gazetenin dilinde herhangi bir söylem değişikliğine neden olmamıştır. Çalışma kapsamında incelenen haberlerin, çalışmanın kapsadığı süre dikkate alındığında sayıca fazla olmadığı söylenebilir. Fakat öte yandan söz konusu tarihsel süreçte gazetenin haber içerikli yazılarının da son derece az olduğunu ve ekonomi haberlerinin tüm haberler içinde önemli bir yer tuttuğunu belirtmek gerekir.

Yeşil Amasya’nın söz konusu tarih aralığında incelenen nüshalarıyla ilgili olarak yapılacak son bir tespit, bir başka çalışmanın konusu olarak ele alınabilecek bir durumdur. Bu da ekonomi ile ilgili hiç haberde Atatürk’e yer verilmemiş olmasıdır. Siyasal bağımsızlıktan daha önce ekonomik bağımsızlığa öncelik veren ve daha Cumhuriyet ilan edilmeden 17 Şubat 1923’te İzmir İktisat Kongresinin toplayan Atatürk’ün kendi adıyla anılan bir tarihsel süreçte ekonomi bağlamında gazete sayfalarında yer almaması oldukça ilgi çekicidir.

KAYNAKÇA

- Alankuş, S. (2005). BİA ve BİA eğitim çalışmaları üzerine, gazetecilik ve habercilik (ss. 15-32). İstanbul: IPS İletişim Vakfı.
- Atabek, G. Ş., Atabek, Ü. (2007). İletişim çalışmalarında göstergebilimsel çözümleme. Ü. Atabek ve G. Atabek. (Der.) Medya metinlerini çözümlemek içinde (s.165-185). Ankara: Siyasal Kitabevi.

-
- Boratav, K (1992). İktisat tarihi (1908-1980) Mete Tunçay ve diğerleri (Ed). Türkiye tarihi 4 çağdaş Türkiye 1908-1980 içinde. (s.265-354). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Bulut, S., & Yaylagül, L. (2004). Türkiye'deki yazılı basında Yargıtay ve mafya ilişkisine yönelik haberler. *İletişim dergisi*, 19, 119-142.
- Büyükkantarcıoğlu, S. Nalan (2012). *Söylem incelemelerinde eleştirel dilbilimsel boyut: Eleştirel söylem çözümlemesi ve ötesi*. Ömer Özer (Ed.), Haberi Eleştirmek içinde (s.161-197), Konya: Literatürk.
- Curran, J. (1997). *Medya ve demokrasi: yeniden değer biçme*. Süleyman İrvan (çev. ve der.). Medya kültür siyaset (139-198). Ankara: Ark Yayınevi.
- Dedeoğlu, G. (2013). Medya ve iletişim çalışmalarında Teun A. Van Dijk'in yaklaşımı bağlamında eleştirel söylem çözümlemesi ve söylem olarak haberin çözülmesi, *Sosyal Bilimler Dergisi* 3(1), 38-58.
- Devran, Y. (2010). Haber söylem ideoloji, İstanbul: Başlık Yayınları.
- İnal, A. (1996). Haberi okumak, İstanbul: Temuçin Yayınları.
- İnal, A. (1997). Haber metinlerine eleştirel bir bakış: Temel sorunlar ve örnek çalışmalar. *AÜ İLEF Yıllık* 94, 135-165.
- Jorgenson M., L.J. Phillips (2002). Discourse analysis as theory and method. London: Sage.
- Kepenek, Y & Yentürk N. (2001). Türkiye ekonomisi. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Koçak, C. (1992). *Siyasal tarih*. Mete Tunçay ve diğerleri (Ed). Türkiye tarihi 4 çağdaş Türkiye 1908-1980 içinde. (s.85-173). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Koloğlu, O. (2016). *Osmanlı'dan 21. yüzyıla basın tarihi*. İstanbul: Pozitif Yayınları.
- Lippman, W. (1945). *Public opinion*. New York: The Macmillan Company.
- Özer, Ö. (2001). *Haber söylem ideoloji: eleştirel haber çözümlemeleri*. Konya: Literatürk Yayınevi.
- Özer, Ö. (2009). *Eleştirel haber çözümlemeleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Özer, Ö. (2015). *Teun Adrian Van Dijk örneğinde eleştirel söylem çözümlemesi*. B. Yıldırım (Ed). İletişim araştırmalarında yöntemler içinde (s.197-286). Konya: Literatürk.
- Şen, F. Avşar, Z. (2012). Türkiye'de neoliberal politikaların haber medyasına yansımaları: Anaakım medyanın ekonomi haberleri üzerine bir inceleme. *İletişim Kuram ve Araştırma*, 35, 42-60.
- Tekeli, İ.; İlkin, S. (1983). *1929 dünya buhranında Türkiye'nin iktisadi politika arayışları*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları.
- Van Dijk, T. A. (1993). Principles of critical discourse analysis. *Discourse & Society*, 4(2), 249-283. doi: 10.1177/0957926593004002006
- Van Dijk, T.A., (1988). *News as discourse*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publ.
- Yalman, A. E. (2018). *Modern Türkiye'nin gelişim sürecinde basın 1831-1913*. B. Keşoğlu (çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
-

SUMMARY

The subject of this study is presentation of economy news in local media in 1930's, when intense statist policies were applied, following establishment of the Republic. The aim of this study is to examine how single party era economy politics were presented in local media through discourse analysis.

The 1929 economic crisis, which is one of the major economic crisis in the World, negatively affected newly founded Turkey, which was struggling to develop through state interventions. The devaluation in Turkish currency, significant decrease in price of export goods, and the crisis resulted by export problems led the government to adapt new economic policies. Insufficient strength of private sector resulted with extremely limited capital stock, so strict etatism was adopted as economic system. The most significant measures were to prevent decrease in devaluation of Turkish currency, and to limit imports in order to maintain self-sufficient economy. In order to execute these measures, namely to ensure adaptation and implementation of new economic measures, National Economy and Austerity Association was established. Eventually the name of the institution was turned into National Economy and Savings Agency.

In this process, press was one of the leading tools to announce and integrate economic policies and practices in public sphere. This finding would be quite appropriate, if we look at the function of newspapers from the arise of press until the period, which this study is focused on. Because, the first Turkish newspaper "Takvim-i Vekayi", was founded by state to announce policies to public. The following Turkish newspapers were broadcasted by a group of intellectuals and civil servants, who studied abroad by means of state. The (Anatolian) press, which contributed a lot in National Struggle period and in establishment of Republic, was constantly under surveillance of government.

A local newspaper was chosen for his study. Because the local press is the main source of information and news in the place, where people live and feel they are belonged to, and their economic perspective is relatively quite important. Therefore, the economy news of Yeşil Amasya newspaper, which was a local newspaper between 1930-1940 when strict economic policies were applied, were examined through discourse analysis. In other words, its role in establishment of social authority and which discourse framework was used, on what level and by which concepts this was conducted was elaborated upon economy news of Yeşil Amasya.

The news were elaborated through Teun A. Van Dijk 's disourse analysis model in order to analyse the discourse, where the existing power relationships are established and proceeded.

In the study, 159 volumes of Yeşil Amasya between 1930-1940, which was accessed in National library and İstanbul, were taken as samples. The economy news in these volumes were analysed in micro and macro level by using discourse analysis model of Teun A. Van Dijk.

The most important finding of this study is that Yeşil Amasya was supporting economic policies of the government and held important role in integrating these policies among public. The newspaper never contained a negative news or commentary about economic policies and practices of the government. It is quite significant that Atatürk, who gave priority to economic independence against political independence and held İzmir Economy Congress, did not take place in newspapers in economic terms within his era.

One another important finding is that, the press language Yeşil Amasya is the same /similar with the language of the government. Because the newspaper, often call all public as "citizen" and tried to convince people that they are in a new economic struggle with reference to the national struggle.

On the other hand, the signs of the duties, which were given to women by Turkish modernization approach to protect national unity and order, are observed in the examined copies of Yeşil Amasya. Because the women, as being “Turkish woman” are assigned in a patriarchal sphere, being economy, to save what men earn in the household.

Besides the newspaper, never saw a problem in Turkish economy nor defined political authorities as economically responsible. Yeşil Amasya gave all responsibility to public, by noticing that the public must save money and use local goods in order to fulfil their responsibilities.

Other findings are, in the examined news, that the background or contextual information was lacking and there is a positive direct link between ideological tendency of the newspaper and its language of news.